

Subkultura

Kultura dílí skupiny, která se více nebo méně odlišuje od převládající, většinové a „oficiální“ kultury. Škála projevů vyjadřujících distanci od převládající kultury je široká, od drobných změn až k radikálnímu popření (pak se mluví o kontrakultuře). Zcela izolovaná však subkultura není od dominantní kultury nikdy. Pojem subkultura se používá například při zkoumání životního stylu skupin mládeže, určitých sociálních a etnických vrstev, protestních hnutí, hodnotových představ delikventů.¹

Čím komplexnější je kultura a čím diferencovanější je populace, tím je pravděpodobnější vznik různých subkultur. Základem utváření subkultur může být etnická příslušnost a podobně, většinou však subkultura vzniká na základě kombinace více činitelů. Subkultury byly zkoumány zejména v kontextu sociální stratifikace, etnické diferenciaci, náboženské orientace, městského způsobu života a deviantního chování.²

Pojem subkultura byl ve společenských vědách běžně používán ve čtyřicátých letech 20.století, a to v několika významech. Existují dva základní typy definic subkultury. Definice substanční se pokouší vystihnout podstatu subkultury, definice funkcionální vystihuje funkce, které subkultura plní. Sociologická vnímání pojmu subkultura přesto bývají mnohdy odlišná, ale i velice podobná – potom obvykle bývá ostatní společností odmítána, odsuzována, stavěna do podřadné pozice a může čelit i hostilním postojům. Pokud není považována přímo za deviantní, požívá v očích majority alespoň vědomí jinakosti a odlišnosti. Je zřejmé, že motivací pro příslušnost k subkultuře je také fakt, že v jejím prostředí lze dosáhnout kýženého statusu a nalézt adekvátní roli v určité sociální skupině prostřednictvím internalizování alternativních hodnotových vzorců a disponováním jiným typem schopností, než které jsou ceněny většinovou společností. Subkultura poskytuje prostor pro interakci, sdílení hodnot s podobně většinově „nepřizpůsobivými“ jedinci a pocit ochrany před případnými odsudky ze strany ostatních i možnost kompenzace nenaplněného statusu v rámci majoritní společnosti. Subkultura jednoduše může usnadnit potřebu každého člověka někam patřit a mít zde slušnou pozici.³

---

1 JANDOUREK, Jan. Sociologický slovník. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 9788073672690.

2 Velký sociologický slovník. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, s. 749-1627. ISBN 80718431052.

3 SMOLÍK, Josef. Subkultury mládeže: uvedení do problematiky. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, str.30 - 33. ISBN 9788024729077.

Umění subkultur – Graffiti

Počátky graffiti sahají do daleké historie, kdy takto můžeme označit například jeskynní malby a později i nápisy na zdech ve starém Egyptě. První zmínka o novodobém graffiti, počíná s příchodem sedmdesátých let dvacátého století. V New Yorku jakožto centrále tohoto moderního umění byla malá skupina lidí, která podpisem (tagem) „značkovala“ domy, zdi, městskou dopravu, zkrátka vše co město dělá městem. Když se zeptáme člověka, který se o toto umění nezajímá, kdo jsou lidi co vytváří graffiti většinou zazní klišé odpověď: „ Jsou to mladí lidi co poslouchají Hip Hop, jezdí na skejtu, kouří trávu a rádi ničí cizí majetek.“ Se skejtváním a hudbou se většinou trefí, i když ne všichni streetový umělci se orientují jen na tento druh hudby. S ostatními předsudky už to není tak jednoznačné. Postupem času si tento styl osvojili nejen mladí lidé z ghatt, ale i autoři, kteří vystudovali umělecké vysoké školy (mezi nejslavnější například patří Jean Michel Basquiat) a ve značné míře dospěli ke stejným východiskům, postupům a kunsthistorické vybavenosti jako kterýkoli jiný „profesionální umělec“. S příchodem *street artu* – zjemnělého a pragmatictějšího syna - se vše změnilo a z podceňovaného a mnohými opovrhovaného žánru umění ulice se stala módní „in“ záležitost. Personální kaligrafii tagů a tvarů částečně nahradily šablony, nálepky, nebo polystyreny a maniakální šíření jednoho jména pak různá většinou rádoby vtípná hesla, ochočená bezzubá moudra či angažované glosy společenského a jiného dění. Street art je více přijímán jako legitimní umělecká disciplína a jeho projevy expandovaly do soch, objektů, videí nebo obřích nástěnných maleb. Graffiti ve své puristické podobě ale stále žije. Duch bezohlednosti, anarchie a zároveň vášnivě lásky k písmu a pokrývání všech dostupných – pohyblivých i nepohyblivých – ploch stále ovládá mnohá světová velkoměsta.⁴

Graffiti k dnešním městům patří, vyjadřuje jejich rozpolcenost a směs lidí, kteří je obývají. Avšak s přibývajícimi roky umělce nebaví hlídat, zda jim za zády bliká policejní majáček, proto se někteří opravdu talentovaní dali na dráhu „konzumního umělce“. Například čtyřicetiletý writer, který pochází z Francie a vystupuje pod přezdívkou Honet. Paradoxní je jeho tvrzení, že se nikdy o umění nějak zvlášť nezajímal, v mládí navštěvoval ekonomickou školu, kterou ale nedostudoval. S graffiti začal už v dospívání, kdy značil svým podpisem ulice, městské vlaky a tak dále v různých velkoměstech od Paříže po Moskvu. S postupem času přestal psát jen své jméno a našel si nový styl, kdy sprejem vytvářel imaginativní příběhy, jejichž aktéry byly postavy z drsného světa ulice. Díky jeho osobitému stylu, v němž hráli roli kontrasty barev byly jeho díla lehce rozpoznatelná a tím pádem se z něho brzy stala hvězda světové graffiti scény. Začali ho oslovovat významní galeristé a kurátoři, aby svá díla předvedl v legálním prostoru. Jako významného writera

4 518., Vladimír a Karel VESELÝ. *Kmeny: [současné městské subkultury]*. 1. vyd. V Praze: Big Boss, 2011, str.38

o něj mají zájem i významné oděvní a designové značky (Prada, Lacoste či Louis Vuiton) pro které udělal grafické návrhy. I v Česku najdeme uznávané writery, kteří přestoupili z ilegální výtvarné tvorby do galerií. Například petice umělců Pasta, Tron, Masker či Epos 257 byli před třemi lety vybráni k reprezentaci České republiky na EXPU v Šanghaji.

V České republice je nejvýraznějším městem s graffiti subkulturou Praha. V posledních letech můžeme sledovat i jistý posun v ilegalitě tohoto umění. I když je stále aktuální problém týkající se legendárního paragrafu 257 (poškození cizí věci) je vidět stále větší spolupráce se zastupiteli města a umělci, kteří hledají východiska jak legálně pomocí sprejů oživit ulice. Také se zde koná čím dál více akcí spojených s přehlídkou graffiti. K průkopnickému festivalu Names přibyly další přehlídky jako Street for Art, festival animovaného graffiti FAGani a na graffiti se specializované síně jako The Chemistry Gallery či Trafo Gallery. Pozadu nezůstali ani České dráhy, které nechaly s finanční podporou Českých center vyzdobit graffiti budovu pražské železniční zastávky Na Knížecí již výše zmiňovanými umělci Tronem, Pastou spolu s Xdogem a Obikem. Před nedávnem se také projednával návrh ohledně výzdoby Nuselského mostu těmito umělci doplněnými o Pointa, avšak moc úředníků a odborníků, kteří návrh posuzovali je větší než lidí sjednocených v této subkultuře. Tudíž z projektu vzešlo. Od desátého října v Galerii hlavního města Prahy se koná expozice Městem posedlí, je to největší mezinárodní přehlídka graffiti scény jaká se kdy konala na území České republiky. S přibývajícemi akcemi, které veřejnosti přibližují toto umění visí ve vzduchu otázka zda graffiti vystavené v galeriích pro širokou veřejnost nebo graffiti „vyrobených na zakázku“ stále ještě patří do graffiti subkultury. Protože graffiti scéna, už jak bylo zmíněno na začátku vznikla jakožto nelegitimní umění, ve kterém hraje roli jistá ilegalita a anarchie, visí ve vzduchu otázka zda neztrácí svou původní ideu. S přibývajícím konzumem umělci používají čím dál kvalitnější barvy, také sprejují na mnohem kvalitnější materiály za zcela klidnějších podmínek než je vytváření graffiti na ulici.

Stále více lidí z graffiti subkultury zastává názor, že města chtějí z graffiti udělat užitou dekoraci. Na jednu stranu je to pochopitelné, tímto přístupem se omezí sprejování po architektonických památkách, ale budeme se moci dále bavit o graffiti subkultuře?

